

Yard. Doç. Dr. CENK ŞAHİN

**AMERİKAN FEDERAL
İDARE HUKUKUNDA
“REGÜLASYON”**

(VE TÜRK İDARE HUKUKUNA YANSIMALARI)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	xi
KISALTMALAR.....	xv
GİRİŞ.....	1
I. REGÜLASYON FAALİYETİNİN UNSURLARI.....	19
A. Regülasyonun Özneleri.....	19
1. Yasama	19
2. İdare(ler) (Agencies)	23
a. Bağımsız Regülasyon İdareleri	29
b. İdarelerin (Agencies) Anayasal Konumu.....	38
B. Regülasyon Faaliyeti Kapsamında İdarenin Sahip Olduğu Yetkiler	41
1. Düzenleyici İşlem Yapma (Rulemaking).....	41
2. Yargısal Benzeri Karar Alma (Adjudication)	53
3. Lisanslama (Licensing).....	56
4. Gözetim ve Denetim (Supervision).....	58
a. Kayıt ve Rapor Sunulmasını Zorunlu Kılma (Reporting Requirements).....	60
b. Teftiş Etme (Inspection)	61
c. İhzar Emri Çıkartma (Subpoena)	63
d. Özellik Arzeden Alanlarda Yoğun Denetim (Intensive Supervision).....	64

5. Yaptırım Uygulama (Sanctioning)	65
C. Regülasyon Politikası	68
D. Regülasyon Faaliyetinin Sebep unsuru (Justifications for Regulation)	73
1. Doğal Tekel Gücünün Kontrolü (Control of Monopoly Power)	76
2. Aşırı Rekabet (Excessive Competition)	81
3. Rant Kontrolü (Rent Control) veya Aşırı Kârın (Excess Profit) Önlenmesi	83
4. Dışsalıklar (Externalities or Spillovers).....	83
5. Yetersiz Bilgilendirme (Inadequate Information).....	85
6. Kıtlık (Scarcity)	86
7. Rasyonalizasyon (Rationalisation).....	86
8. Paternalizm (Paternalism)	87
9. Ahlakî Çöküntü (Moral Hazard)	88
E. Regülasyona Tabi Aktörler ve Özellik Arz Eden Alan: “Public Utility” Regülasyonu	89
1. Regülasyona Tabi Aktörler.....	89
2. Özellik Arz Eden Alan: “Public Utility” Regülasyonu.....	94
F. Değerlendirme	103
II. REGÜLASYON FAALİYETİNE YÖNELİK USULİ GÜVENCELER VE YARGISAL KORUNMA	119
A. Usulî Güvenceler	119
1. Federal İdari Usul Kanunu (Administrative Procedure Act)	121
2. Düzenleyici İşlem Yapma (“Rulemaking”)	125
a. İdari Usul Yasasındaki Düzenleyici İşlem Yapma Sürecine İlişkin Kurallar	128
b. Düzenleyici İşlem Yapma Sürecinde Hibrid (Karma) Yöntem (“Hybrid Rulemaking”)	133
c. Müzakereye Dayalı Düzenleyici İşlem Yapma (“Negotiated Rulemaking”).....	134

3.	Yargısal Benzeri Karar Alma (“Adjudication”).....	138
a.	APA’da Yer Verilen Kurallar.....	138
b.	Özel Yasal Düzenlemelerde Yer Alan Kurallar	144
c.	Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları.....	146
4.	Due Process.....	147
a.	Due Process’in Mülkiyet ve Hürriyet Kavramları Bakımından Kapsamı.....	151
b.	İzlenen Prosedürün Hukuka Uygun Olup Olmadığı Meselesi (What Process Is Due?)	155
B.	Yargısal Korunma.....	162
1.	Regülasyon Faaliyetinin Yargısal Denetimi	162
2.	Yargısal Denetimin Kapsam ve Sınırını Belirleyen Standartlar (Ölçütler)	165
a.	İdarenin Yasal Düzenlemeleri Yorumlamasına Yönelik Denetim.....	167
b.	Maddi Vakıa ve Delillerin (Facts) Tespitine Yönelik Denetim	172
c.	İdarenin Takdir Yetkisinin Denetimi.....	173
C.	Değerlendirme	179
III.	REGÜLASYONUN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDEKİ ÖYKÜSÜ VE ÖRNEK SEKTÖRLER.....	185
A.	Regülasyonun Amerika Birleşik Devletlerindeki Öyküsü	185
1.	Regülasyonun İngiliz Hukukundaki Kökleri ve ICC	185
2.	“New Deal” Dönemi	191
3.	1960 Sonrası: Sosyal Regülasyon ve Deregülasyon Rüzgarı	198
4.	1980’den Günümüze... ..	204
B.	Örnek Sektörler.....	209
1.	Ulaşım.....	209
a.	Havayolları.....	209
(1)	Regülasyon Dönemi	209
(2)	Deregülasyon Süreci.....	212

(3) Havayolları Endüstrisinde Güvenlik Regülasyonu	220
b. Demiryolları	222
(1) Regülasyon Dönemi	222
(2) Deregülasyon Süreci	226
(3) Demiryolu Sektöründe Güvenlik Regülasyonu	231
c. Karayolu Taşımacılığı (Motor Carrier).....	233
(1) Regülasyon Dönemi	234
(2) Deregülasyona Doğru	236
(3) Motorlu Taşıyıcılar Sektöründe Güvenlik Regülasyonu	240
2. Telekomünikasyon-Telefon Sektörü- (Telecommunications).....	242
a. Regülasyon Dönemi	242
b. Deregülasyon Süreci.....	245
(1) 1996 Tarihli Telekomünikasyon Yasası.....	248
(2) Telekomünikasyon Deregülasyonunun Sonuçları ..	254
(3) Evrensel Hizmet Regülasyonu	257
c. Kamu Yararı Yükümlülükleri ve Güvenlik Regülasyonu	258
d. Telefon Sektörünün Deregülasyonundan Çıkarılacak Dersler	263
3. Enerji-Elektrik.....	267
a. Regülasyon Dönemi	267
b. Deregülasyon Süreci.....	270
c. Örnek Bir Olay İncelemesi-Kaliforniya Tecrübesi	273
d. Elektrik Sektöründeki Deregülasyonun Sınırları.....	280
C. Değerlendirme	291
SONUÇ	305
KAYNAKÇA	309